СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 170. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 24. липня, 1928. VOL. XXXVI. No. 170. Jersey City, N. J., Tuesday, July 24, 1928. THREE CENTS.

ВИНУЮТЬ МІНІСТРА ЗА АТЕНТАТ НА ОБРЕҐОНА

МІНІСТЕР ТОРГОВЛІ, НАЗВАНИЙ МОРАЛЬНИМ ВИНОВНИКОМ, ПОКИДАЄ КАБІНЕТ.

МЕКСИКО, 22. липня. — У дальшім розвою подій, що слідували після атентату на життя нововибраного мексиканського президента Обреґона, настав нагло несподіваний зворот. Посол Антоніо Сото і Ґама, провідник рільничого бльоку в мексиканськім конґресі, виступив з публичним обжалованнєм проти представників робітничої ґрупи, називаючи Моронеса, міністра праці й торговлі, головним „умовим виновником" замаху на Обреґона. У відповідь на сей закид Моронес та два його помічники сейчас зреклися свого уряду.

У виданій ними публичній заяві кажуть вони, що вони стояли все при Обреґоні, а свого уряду зрікаються на те, щоби облекшити урядови працю коло вияснення питання, хто відповідає за атентат на Обреґона.

Моронес є одним з провідників окружної Конфедерації Праці мексиканських робітників. Їх прихильники кажуть, що Каєс мусів довести сих урядників до резиґнації, хоча самий Каєс вірить у їх невинність.

Справа наслідства на найвисшім уряді краю ще далі не вияснена. Після пляну уряду при кінці липня має зійтися мексиканський конґрес. Конґрес обчислить голоси, віддані при виборах президента та проголосить Обреґона правно вибраним президентом. Коли на візваннє конґресу Обреґон не зявиться, щоби обняти уряд, конґрес проголосить його місце опорожненим наново та приступить до вибору заступника.

Має ним стати або Каєс, теперішний президент, або Арон Саєнс, ґубернатор стейту Нуево Леон, теж один із завзятих обреґоністів.

ПЕРЕДБАЧУЮТЬ ВЕЛИКІ КОШТИ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

РЕПУБЛИКАНЦІ ПРИЗНАЮТЬ ТРУДНІСТЬ КАМПАНІЇ.

ВАШИНҐТОН, 22. липня. — Політики великих партій обраховують, що сьогорічні президіяльні вибори будуть одні з найдорощих, які тільки були в Америці. Самі дві великі партії витратять на вибори не менче 8 мілійнів долярів. Коли менчі партії, як фармерсько-робітнича, комуністична, соціялістична й прогибіційна, видадуть разом 2 мілiони, то вибори будуть коштувати готівкою яких 10 мілiонів долярів.

Мозес, сенатор з Ню Гемпшера, голова републиканського комітету на східні стейти, заявив, що сьогорічна републиканська кампанія буде незвичайно трудна. Говорить він, що таких трудностий републиканці не мали ще від 1892. року. Він звертає передовсім увагу на вплив Раскоба, голови демократичної виборчої кампанії, на великих бизнесменів.

ПОСЛІДНА ДЕРЖАВА ГОДИТЬСЯ НА ПРОТИВОЄННИЙ ДОГОВІР.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД НЕ СПОДІЄТЬСЯ ПРОТИАКЦІЇ СЕНАТУ.

ВАШИНҐТОН, 22. липня. — Департамент стейту заявив, що він дістав нині заяву від чесько-словацького уряду про принятте проєкту Келоґа про поставленне війни поза межі закона. В сей спосіб сю заяву зложили вже всі уряди, від яких Америка такої відповіди ждала.

У деяких політичних кругах Америки побоюються, що американський сенат готов спротивитися підписанню сеї угоди Злученими Державами на тій основі, що таке підписанне може втягнути Америку в співпрацю з другими державами світа.

Уряд заявляє, що противоєнний договір не зобовязує Америку до нічого подібного та що сенат дасться вспокоїти.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА НА МОСТІ.

НЮ ЙОРК, 22. липня. — У суботу коло 8. години рано, случилася на мості зелізниці Лонґ Айленд, сполучуючім місточко Гемел під Раковей Бічом, незвичайна катастрофа. Через недогляд мотормена поїзд заїхав на зводжений міст, як сей був отворений. Льокомотива й перший віз поїзду з 14 пасажирами влетіли у воду; якби море не було при відпливі, то пасажири булиби певно потонули. Так їм обійшлося з небажаною купелею: вони розбили вікна та вилізли всі на верх воза. Всі пасажири в поїзді дізнали сильного потрясення.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСКА ДОРУЧУЮТЬ МЕКСИКОВИ ТІЛО КАРАНСИ.

МОНТЕРЕЙ, Нуево Леон, Мексико, 21. липня. — Американські жовніри доручили тут нині мексиканському урядови тіло мексиканського летуна Каранси, що кілька днів тому загинув у воздусі підчас бурі, як вертав до Мексика з офіціяльної візити в Злучених Державах.

При дорученню відбулася велика парада, в котрій узяло участь до 10,000 людий.

БІЙКА ПОЛІЦІЇ З МУРИНАМИ.

НЮ ЙОРК, 22. липня. — Нюйорська дільниця Гарлем бачила нині величезну бійку між товпою Муринів та міськими полісменами. По стороні Муринів було коло півтретя тисячі осіб, поліція числила півтора сотки.

Бійка почалася з того, що чотирох Муринів хотіло добитися до одного апартаменту. Властитель апартаменту не хотів їх упустити, кажучи, що людий, яких вони шукають, там нема. Один з гостий виняв з кишені молот та почав ломати двері. Властитель покликав поліцію. Мурини звернулися проти білих полісменів, а Муринам помагали другі. За якийсь час бійка між білими й Муринами була готова.

Заворушення вспокоїлися, як поліція викликала війско з машиновими крісами. Кілько людий було ранених у сій бійці, невідомо.

ЗБІЛЬШЕННЯ ЧИСЛА САМОГУБСТВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 20. липня. — Самогубства в Німеччині осягнули в 1926 році найвище число за останніх 50 років. З офіціяльного повідомлення видно, що в 1926 році покінчило самогубством 9,700 осіб, з того числа 2,712 жінок.

За кайзера число самогубств становило 253 людий на кождий міліон людей проти 158 осіб в 1888 році. Тепер нараховують 470 самовбивств на кождий міліон.

Зі всего числа самовбийників 3,902 згоріло в огні, 1,733 застрілилося, 572 отруїлося, 1,187 задушилося ґазом, 1,507 утопилося і 386 кинулося під потяг.

Цікаво теж, що найбільший процент самовбийників припадає на рільників та лісоводів.

Самогубства серед жидів зустрічаються частіще ніж серед християн.

ЗАГИНУЛО 2½ ТОН РИБИ.

ПАРИЖ, 20. липня. — Версальський парк є знаний своїми ставами, в яких плекають дорогу рибу. Вчора тут сталася подія, в наслідок якої згинули цілі тони коропів.

Суперінтендент доносить, що наглядач найшов в Швайцарському озері 5 мертвих коропів, яких він наказав викинути. На другий день робітник став помічати все більше здохлої риби і до півдня сьогоднєшнього дня витягнено вже 2½ тони коштовної риби, отруєної спекою.

Прочищення озера має коштувати три міліони франків.

„УКРАЇНІЗАЦІЯ" ЯК ДІРАВЕ РЕШЕТО.

В Одесі відбулася конференція читачів української преси. На конференції стверджено, що похід московської червоної чорносотенщини проти української преси дальше триває. Особливо Одеса впerто виявляється як твердиня чорносотенщини та україножерства. Управи комуністичних партійних державних та міських установ вперто бороняться проти українізації та поборюють навіть отверто українську пресу. На конференції рішено звернутися з зажаленням до проводу партії, покликуючися на обставину, що вести большевицьку пропаґанду серед мас московською мовою просто неможливо. Українського селянина найкраще буде можна підійти на його рідній мові, — як се впрочім бистро передбачував Ленін, коли приказав большевикам на Україні — українізуватися.

МУРИНИ В РОСІЇ.

Мало хто знає, що в межах СРСР є цілі селища Муринів, які великою мірою зберегли свій тип, мову і своєрідні звичаї. Се — селища Муринів Абхазії і зокрема значна муринська ґрупа в водорському повіті біля Сухума. Життя сих Муринів дослідила експедиція 1-го МҐУ. Виявилося, що сі Мурини є потомки невільників, яких привезли Европейці на Чорноморське побережжа. Абхазькі Мурини розмовляють своєрідною мовою, що є мішаниною їхньої рідної мови з місцевою. Людність Абхазії, що довший час цуралася сих Муринів, тепер живе вже з ними, як із своїми людьми.

О. ВАЩИШИН ПОМЕР.

Честер, Конн., 21. липня. — О. Стефан Ващишин з Честер, Па., ґенеральний вікарій української греко-католицької дієцезії в Филаделфії, помер тут нині після довшої недуги у своїм літнім домі. Він родився в Галичині 5. січня 1876 р., кінчив школи у Львові й у Відні, а на священика був висвячений у 1898 р. До Америки приїхав у 1908 р. Похорон відбудеться в понеділок у Гартфорд.

СТАРШИНА-ЗВІР.

Львівський військовий суд засудив отамана польського війська Ф. Б. за знасилування трох нелітніх дівчаток усього на 8 тижнів тюрми. Прокуратор і підсудний зголосили зажалення неважности.

КОНФЕРЕНЦІЯ МАЛОЇ АНТАНТИ ПОКІНЧИЛАСЯ ПОГРОЗОЮ.

В Букарешті покінчилася саме конференція Малої Антанти при співучасті міністрів закордонних справ Чехословаччини, Румунії та Юґославії. Конференція мала незвичайно діловий характер, бо провадилася під кличем недоторкаємости договору в Тріянон. Тріянонський договір, як відомо, обкроїв Мадярщину в користь Чехословаччини, Юґославії та Румунії. Тепер анґлійський ґазетний потентат, лорд Ротермір, почав пропаґанду за ревізією тріянонського договору, домагаючися в першу чергу звороту Словаччини та Закарпатської України Мадярам. Проти цього запротестувала теперішня конференція Малої Антанти. Міністри всіх трох держав ухвалили гострі резолюції в тій справі та заявили, що ревізія тріянонського договору мусить принести в наслідках оружний конфлікт. Зміст резолюції переслано всім урядам великодержав і Союзові Народів та оголошено в пресі

ПЕРЕВОРОТ У ТЕАТРАЛЬНІЙ ТЕХНІЦІ.

У віденськім „Бурґтеатрі" демонстрували перед спеціяльно запрошеною добірною авдиторією нові проєкційні апарати, які заступатимуть декорації та куліси. Нові апарати, незвичайно прості щодо свого зовнішнього вигляду, кидають на сцену образи, що творять повну ілюзію дійсних предметів. Глядач бачить перед собою напереміну ліс, море, палати і обстановку якихнебудь будівель краще, ніж мав би перед собою малюнки та меблі. Гра світла має змогу передавати на сцені всякі краєвиди та твори людської уяви з незвичайною точністю. Замісць декорацій, що наслідують дійсність, новий винахід зможе давати якнайточнішу фотоґрафію дійсного народнього побуту і чужих країн. Складна та невигідна м шина для приготовлювання, складання та зміни декорацій і обстановки заступлена простим, невеличким апаратом на зразок кіна. Глядачі не потрібують ждати в нетерплячці між змінами дій і яв; театральний будинок не мусить бути складом сотні замальованих полотен, меблів і помічних причандалів. А що найважніше: автори не потрібують при писанні пєс вязати себе труднощами щодо зміни обстановки; зможуть дати уяві повну волю, мов при фільмових текстах.

ЩЕ ОДНА ХАБАРНИЦЬКА АФЕРА.

В Соснівці викрила поліція велику аферу в інспектораті скарбової контролі. В звязку з зловживаннями арештовано інспектора Броніслава Скшечиньского, який на сосницькому терені був інспектором з рамени скарбової палати в Кельцах. Належала до нього контроля всіх складів гуртових і роздрібних горівок і тютюнових виробів та всіх горівчаних фабрик. Скшечиньскі не полагоджував справ, які входили в обсяг його обовязків, без хабарів. Ревізія виказала великі засоби хабарів у „натураліях".

ЩО МОЖНА ВИВОЗИТИ З ПОЛЬЩІ ДО АМЕРИКИ.

Хоч як Америка богата, все таки в неї знаходять збут нижче подані сирівці і товари, які можна вивезти з наших земель: невиправлені шкіри і футра, пера і пух, насіннє бураків і конюшини, кошикарські вироби з лозини, сушені і мариновані гриби, деревляні вироби кухонні, біб, фасоля, пчільний віск яйця і щетина. Можна також припускати, що й деревляні гуцульські вироби знайшлиби там імовірний збут. Хто відважний, нехай пробує бізнесу і стає міліонером.

СУД НАД КАШУБАМИ.

Перед польським судом в Староґарді на Поморю стануло трох Кашубів, Мішка, Лябуда й Байка, яких обвинувачено у спробі „відірвати частину від цілости". Обвинувачені мали створити організацію, що мала на меті викликати повстання Кашубів проти Польщі та прилучити кашубські повіти Поморя до Німеччини. Головного обвинуваченого Мішку присуджено на 2 і пів року тюрми, инших звільнено ізза браку доказів.

Як відомо, серед Кашубів панує сильна течія відірвання від Польщі при повному запереченні будьякої кровної звязи з польським народом.

КРІВАВА ЗАБАВА ДІТЕЙ.

В селі Протисна, ліського повіту, бавилися на днях місцеві діти, які в решті решт побилися поміж собою. Мати побитої дитини вмішалася в „справу" й ударила чотиролітнього виновника так сильно, що дитина згинула на міеці. Чоловік убийниці Михайло Данько, лякаючись відповідальности, закопав нещасну дитину в лісі, при чому відрубав дитині голову й полишив на поляні для викликання підозріння, що дитину зїли вовки. Це одначе не помогло й Даньків арештовано.

ФАЛЬШИВІ 100-ЗОЛОТІВКИ.

В Королівській Гуті й Хорові появилися фальшиві 100-золотові банкноти. Заходить підозріння, що ці банкноти фабрикуються в однdму з графічних заведень на німецькому Шлеську.

ОБІКРАЛИ ВОЄВОДУ.

Будучого львівського воєводу графа Ґолуховського обікрали львівські злодії в цих днях аж два рази. Останній раз забрали жінці Ґолуховського ріжні дорогоцінности, вартости 100 тисяч золотих.

НЕВДАЧНА РЕВОЛЮЦІЯ В ПОРТУҐАЛІЇ

7 ЗАБИТО, 30 РАНЕНО. БАГАТО АРЕШТОВАНИХ.

ЛІСБОНА, 22. липня. — Уперті чутки про наближаючусь революцію в Портуґалії нарешті підтвердилися минулої пятниці, коли відновився залізничий та пароплавний рух.

О 10. годині уряд одержав відомости, що 7. полк, який стоїть у фортеці, має намір підняти революцію. Зараз же артилерія одержала наказ наступати ка фортецю.

Частина ґвардії та батерії полевої артилерії заняла позицію в парку Едварда VII. Після інтензивного бомбардовання залога революціонерів вивісила білий прапор.

7 офіцирів революціонерів, 400 жовнірів та до 100 цивільних здалися на ласку урядових військ. 9 старшин, що були абеззброєні та заарештовані революціонерами, звільнено. Результатом повстання є 7 забитих та 30 серіозно ранених.

Цілу ніч панцирні авта зі скорострілами їздили по вулицях міста, підтримуючи порядок. Вулиці Лісбони вчора світили пусткою. Рух припинився, установи замкнені. На протязі цілої ночи чути було стрілянину скорострілів.

Революцію викликали політичні та демократичні елементи в самій армії, ворожі диктатурі.

Уряд повідомляє, що в Лісбоні вже порядок усталено, а рух відновлено. Тепер переводять численні арешти в Лісбоні, Опорто та інчих містах Портуґалії.

НОВИЙ ЛЕТ З ЕВРОПИ ДО АМЕРИКИ.

ПОРУЧНИК ПАРІ ВИЛЕТІВ ДО НЮ ЙОРКУ.

ПАРИЖ, 23. липня. — О 2.30 сьоогдня рано адміральство в Бресті повідомляє, що лет поручника Парі йде добре. Морський аероплян з трома подорожними наближається до Азорських островів. О 1. години аероплян знаходився 41 степенів на північ і 20 степенів на захід. Радіо, одержане від пільотів, каже коротко: „Все добре. Скорість 175 кільометрів на годину".

Морський аероплян під назвою „Фреґат" має два мотори на 960 кінських сил і може летіти без перерви 2,500 миль.

БЕЗРОБІТТЯ В АНҐЛІЇ ЗРОСТАЄ.

ЛОНДОН, 22. липня. — Після офіціяльних анґлійських відомостий про безробіття, із загального числа робітників, що виносить 11,800,000, 11 відсотків не має заняття. До 25. червня цього року безробітних налічували 10 відсотків, а місяць передтим 9.

Безробіття поширилося особливо за останнього півроку у вуглянім промислі, залізнім, ткацькім та будівничім. 9. липня було безробітних 1,242,000, або на 24,922 більше ніж тиждень передтим, і на 205,884 більше ніж минулого року.

Число майнерів, занятих працею, виносило 914,300; воно весь час після вугляного страйку зкижується.

КАЙЗЕР ВІЛЬГЕЛЬМ НЕ ПОКИНУВ ДУМКИ ПРИВЕРНЕННЯ МОНАРХІЇ.

АМСТЕРДАМ, 22. липня. — Соціялістична ґазета „Нет Фолк" пище, що бувший кайзер Вільгельм має намір вернутися на трон. Ґазета друкує листи кайзера в Німеччину, де бувший кайзер дякує монархістичним товариствам та висловлює певність, що „тільки під кайзером Німеччина може відродитися". Ґазета вислала формальний протест до голяндського уряду, який дав кайзерові притулок. Ґазета протестує проти намірів цісаря, котрий використовує право азилю для монархістичних цілий.

ВИБУХ У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА, 21. липня. — Підчас вибуху в піротехнічній фабриці загинуло 12 осіб на місци, а багато віднесло тяжкі рани.

Вибух стався в той час, коли робітники чекали на виплату платні. Паніку, яка виникла, зліквідували з великим трудом пожарники та поліція. Юрба, серед якої розповсюднилася чутка, що нібито вибух зроблено навмисне, аби не платити, кинулася за касієром, щоби його злінчувати, але її розігнано при допомозі чисельної поліції.

ЗАВОРУШЕННЯ В ПІВДЕННІЙ ІНДІЇ.

КРІВАВА СУТИЧКА МІЖ СТРАЙКАРАМИ Й ПОЛІЦІЄЮ.

МАДРАС, Індія, 21. липня. — В сутичці між страйкуючими залізничниками і поліцією прийшло до кровопролиття. 9 полісменів поранено, 1 робітник загинув, а велика кількість віднесла рани підчас нападу страйкарів на залізничу стацію Титикорн.

Цілий ряд залізничих стацій на півдні Індії зруйнований страйкарами. Залізничі шини повиривані, телеграфічні дроти повтинані і рух припинено.

ПІДПИСАННЄ ТАНЖЕРСЬКОГО ДОГОВОРУ.

ЕСПАНІЯ ЗАПРОШУЄ МІНІСТРІВ ДО МАДРИДУ.

ПАРИЖ, 21. липня. — З нагоди підписання танжерського договору межи Францією й Еспанією, диктатор останньої Прімо де Рівера, щоби збільшити параду, запросив до Мадриду міністрів закордонних справ Франції, Анґлії та Італії, які мають підписати власноручно те, що підписали лише першими літерами три дні тому в Парижі.

Мусоліні повідомив еспанського амбасадора, що він не може покинути країни ні на хвилю в найближчому часі.

НЕВДОВОЛЕННЯ ОПОЗИЦІЇ З НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ.

КАЇРО, Єгипет, 22. липня. — Партія Вафд, котра є в опозиції до нинішнього уряду, оголосила маніфест, в якому каже, що конституція і свобода задовольняє лишень амбіції чужинців". Декрет короля Фуада радить міністрам розвязати парлямент за три роки. Члени партії Вафд заявили, що декрет має заспокоїти Анґлію.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду аміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОГОВІР ПРОТИ ВІЙНИ.

У цілому світі тепер робить багато галасу пропозиція американського секретаря стейту Келоґа признати війну поза межами закона.

Келоґови вже вдалося прихилити на свою сторону богато держав, і вже при кінці сього року має відбутися в Европі міжнародна конференція для підписання сього договору, признаючого війну за річ недозволену.

Перший артикул сього договору, відомого під іменем Келоґівський Мировий Договір, ґоворить: „Підписані тут державні уряди в імени своїх народів заявляють, що вони осуджують війну як спосіб розвязки міждержавних суперечок та зрікаються вживання війни як інструменту державної політики один з другим".

Другий артикул сього договору каже: „Підписані державні уряди згоджуються, що полагоджування всіх спірних питань та конфліктів, які вони не булиби, з якого жерела не виходилиби, має відбуватися тільки мирними способами".

Колиб читати сі постанови без дальших пояснень, то здавалосяби, що тут людство справді робить великий крок уперед, згодившися віддати всі спірні точки під розглянення мирового суду. Якби дальших пояснень і обмежень не було, то сей договір бувби без сумніву великим кроком уперед на дорозі людства до замирення світа. Але на жаль так воно не є. До договору додано ріжні-преріжні обмеження, які роблять сей дговір дуже сумнівним.

Наперед проти проєкту Келоґа повстала фракція, домагаючися признання її права йти до війни в власній обороні, себто на случай нападу на її границі. Келоґ зараз поспішився признати се право не тільки їй, але й кождій підписуючійся державі. Се ще не булоби так зле, якби лишити другим державам до вирішення, що вважається нападом і самообороною. Та з кореспонденції видно, що про те, чи вона нападана, буде рішати таки сама заінтересована держава.

Анґлія відтак зажадала признання, що вона вважає себе за нападену, як хтось буде її зачіпати в її посілостях. Келоґ знова ґоспішився признати й се право. Після сього лорд Сесил оф Челвуд написав в анґлійськім місячнику „Свектейтор", що тепер зречення війни як способу до полагоджування важних міжнародних питань зійшло до пустої й незначучої фрази.

В Америці теж повстала опозиція проти сього договору, а демократи називають плян Келоґа просто передвиборчим жестом, що має загріти серця Американців до республиканської партії.

„РАБИ ЄЯ ВЕЛІЧЕСТВА МОСКВИ"

IV.

Ґенерал Лукомський, бувший начальник штабу армії Денікіна, відомий реакціонер, у своїй праці під наголовком: „Воспомінанія", на ст. 55-56 пише:

„Після сніданку гетьман запросив мене до себе в кабінет і дуже гаряче став пояснювати мені, що він згодився бути обібраним за гетьмана тільки тому, що це на його думку найліпший вихід із сучасної ситуації, **що він не „щирий Українець"**, що вся його праця буде йти на заведення ладу на Україні, на утворення гарної армії і що **коли „Велікоросія" ізживе свій большевизм, то він перший підніме голос за обеднання з Росією, що він добре розуміє, що Україна не може бути самостійною і що обставини такі, що йому покищо необхідно удавати з себе „щирого Українця"**.

Цього самого ґенерала тодіж Скоропадський просив на посаду військового міністра, але ґен. Лукомський мав инше завдання й подався до армії Денікіна. Тепер ґен. Лукомський є близший співробітник князя Миколи Миколаєвича й недавно був в Америці, проїздом з Далекого Сходу.

V.

Ґенерал Денікін в своїх споґадах „Очеркі русской смути", том IV-тий, під наголовком: „Вооруженния сили Юґа Росії" говорить, що після оголошення гетьманом федерації з Росією гетьман розмовляв з аґентом добровольчої армії В. Маркозовим, якому він сказав дослівно таке:

„В грамоті я ясно висловив те, що давно хотів, але не міг раніше. Ви знаєте, що вони — „щирі" — хотіли мене сими днями арештувати, але я їм сказав, що сього не варто робити, бо безпорядок з сього ще збільшиться; вони й залишили цю думку. Взагалі тепер дуже тяжко. Я власне не хотів ще переміни кабінету міністрів — **хотів дочекатися відповіді від великого князя Миколи Миколаєвича,** але відповідь затрималася. А обставини вимагали на щонебудь рішитися. **Я йому писав, що прошу й пропоную приняти верховке командування всіми військами бувшої Росії й управління. І в його особі обеднати всіх нас, ґенералів, а то ми тільки сваримося. Коли він зробиться не тільки верховним головно-командуючим, але й правителем, то я з радістю негайно передавби йому всю владу.** До одержання відповіді хотілось пристосувати й новий кабінет".

Ось такі авторітетні заяви ріжних російських „єдинонеделімовців". Заяви ці вже давно видруковані, але „гетьман" Скоропадський та його прибічники жадного спростовання, або заперечення їм не зробили. Вони лише для „старательних Малоросіян" час від часу оголошують ріжні деклярації, „гетьманські" заяви, листи і т. д., в яких плаксиво говорять про „нашу неньку Україну".

Натомісць фактом є, що Скоропадський тісно звязаний з Миколою Миколаєвичем і був у нього у Франції на військово-монархічній нараді, про що в свій час писала й „Свобода". По смерти „сабірателя землі руской", ґенерала Вранґеля, Скоропадський прислав на труну його вінок. Був нз панахиді по Вранґелю, також ретельно ходить на кожду панахиду російських монархістів по „русскім воінам, павшім за Велікую Рассію", а також на молебні о здравії" ріжних визначних монархічних російських діячів. Також час від часу трапляються вістки в пресі про участь Скорбпадського в ріжних монархістичних російських нарадах, зібраннях та про „гостювання" його в колах ріжних російських реставраторів бувшої Росії.

Не меньш знаменне й те, що Скоропадський підтримує звязки з німецьким міністром війни ґенералом Ґренером, який саме й привів до розгону Центральної Ради та до поставлення на гетьманство Скоропадського. Цей самий ґенерал ще тоді стояв на чолі тої ґрупи Німців, що були проти самостійности України, а натомісць хотіли відбудувати стару російську монархію, яка малаби бути в союзі з Німеччиною.

Коли придивитися близше до відношення всіх верств московської іміґрації до української справи, то всі вони однаково вороже стають до найкуційшої федерації, а більшість навіть не признає в засаді жадної автономії України. Лише так само, як ріжні політичні ґрупи, ріжняться між собою в своїх поглядах на внутрішній майбутній устрій Росії, в своїх методах боротьби за відбудову Росії, вони ріжняться й у своїх поглядах на те, яким чином найлекще й найміцніше можна тримати Україну під Москвою. Одні з них заявляють, що жадного українського сепаратизму й навіть окремого народу нема, а инші признають факт істнування такого народу. Одні з них вважають, що Росія мусить бути централізованою державою, а инші думають, що вона має складатися з автономних областей.

Ось ті саме, що признають істнування за українським народом (хоч лише як етноґрафічної маси — одної з ріжнородностей „єдінаво русскаво народа") й стоять на ґрунті децентралізації адміністративної влади Росії, шукають собі серед Українців для порозуміння відповідні ґрупи. Це є звичайна метода московського імперіялізму — відшукувати „старательних Малоросіян", які в свойому „самоотверженію не по разуму", або, як Т. Шевченко казав, „за шматок гнилої ковбаси", чи за „чиновничі ґудзики", зроблять московську роботу серед свого народу й приведуть його до покірности й рабства Москві.

Отож московські чорносотенно-імперіялістичні кола знайшли собі „гетьмана" Скоропадського з його прибічниками, а крайні „псевдо-соціялісти" знайшли собі Микиту Шаповала та Григоріїва з якими „утворили" мітичний „Союз Народів Сходу Европи".

Скоропадщина й шаповалівщина в державно-національному значінню — дві ягоди одного поля, але одна має чорну шкіру, а друга червону, а по суті обидві вони — раби „єя велічества Москви".

(Конець).

ДЕЩО ПРО ДРАМАТИЧНІ КРУЖКИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

(Їхні ціли — їхні недомагання)

Драматичні кружки, які істнують майже в кождій, більшій українській громаді в U. S. A. мають перед собою двоякого рода завдання — з іменно: 1) завдання культурно-просвітне та 2) завдання фінансове.

Зорґанізований драматичний кружок, вивчуючи сценічні твори нашого писменства, вчить в першій мірі своїх членів української мови та пізнання своєрідного життя.

Виведений сценічний твір на сцену, перед публику, це жива картина із життя нашого народа, яка своєю появою вчить наш загал пізнавати українське життя — ним жити, радіти і страдати. — Людина, яка читає книжки, набирає через читання розуму і знання. Людина, яка бачить життєві картини із життя нашого народа, вивчує те життя і набирає сама життєвої мудрости. Вона усовершує себе практично, задоситьвчинюючи розумній — фільософічній сентенції: **„Ми вчимося не для школи — але для життя".** Пояснюючи цю думку, ми скажемо: Ми вчимося не на те, щоб лише познакомитись із якоюсь історією, із якоюсь подією із людського життя, — ми пізнаємо якісь події, „історії", щоб на їхньому змісті навчитись, як нам в життю треба поступати — жити.

Другим завданням драматичного кружка є звичайно придбання фінансів, на які покладається чималі надії. Майже в кождому статуті наших орґанізацій, в розділі „приходи" — чи „жерела приходів", говориться, що з театральних „підприємств-вистав" впливати будуть гроші на потреби „народного дому", „церкви" або „Рідної Школи". І дійсно, в деяких громадах аматорські ґуртки підробляють рік річно чимало гроша на потреби наших орґанізацій і тим робом причинюються до скріплювання нашого життя в заокеанських краях. При цій нагоді треба підкреслити, що чимало наших драматичних гуртків, своїми виставами-підприємствами помогло Рідному Краєви—як на примір: Рідній Школі, Українським Інвалідам і т. п.

Зясувавши завдання драматичних гуртків, нам треба застановитись над їхніми недомаганнями, які густо-часто виринаючи на денне світло — не дають змоги, щоби висше наведені завдання сповнити.

Основним недомаганням наших драматичних гуртків є те, що головно **жіночі ролі режісер не може як слід обсадити.** Як це розуміти?!

Звичайно в кождому представленню виступають молоді і старі жінки. Молода женщина, в кождому представленню майже, виступає як головна особа, як героїня. Ролю тієї молодої дієвої особи **хотілаб одержати** кожда молода дівчина — чи навіть замужна жінка. Над тою ролею приходить до непорозумінь, спорів та гнівів, бо кожда члениця гуртка має охоту взяти „головну ролю".

Ролю старої жінки (до того бідної жінки) **нема кому взяти, бо, мовляв, як мені молодій грати ролю старої?**

Тут треба сказати ось що: кождий аматор, член драм. кружка, повинен знати, що не роля якo така, але добре віґрання якоїнебудь ролі говорить про талант аматора. Відіграти добре ролю значить — вміти добре передати картину життя, вміти передати артистично рухи, ґестикуляцію та душевні пережиття. Вслід а тим, колиби навіть дуже молоденька панянка потрафила представити глядачам стареньку бабусю, згорблену, зжурену, зпрацьовану і т. п. до тої міри досконало, щоб глядачам здавалось би, що це справжня старушка, то тій молоденькій панянці кожда тямуща людина признає талант і здібність доброї аматорки.

Ніхто не сміє рватись на сцену, щоб глядачам імпонувати особистою красою та костюмом, бо на сцені треба талану і майстерного вміння вірно передати картину з життя.

Друге недомагання драматичного кружка, це брак постійного суфлера. **Суфлер повинен від першої проби працювати із режісером.** У наших кружках буває нераз так, що в послідний мент прикликають на суфлера когось, **хто вміє читати!** Суфлер мусить розуміти штуку до тої міри, що і режісер, щоби потрафити акторови на сцені підповідати не лише сухі слова, але нераз і висоту тону, наґолос і т. п.

Дальшим недомаганням наших драм. кружків є брак репертуару, себто безпляновість у виборі заздалеґідь певних сценічних творів.

Кождий драматичний кружок заздалеґідь повинен вибрати собі кілька творів, які повинні бути виставлені. Приміром, вже літною порою треба підібрати якусь скількість творів (назв), спровадити по змозі для кождого аматора примірники (щоб не переписувати ролі), одержані примірники роздати до перечитання наміченим (через режісера) акторам. Кождий солідний аматор, навіть і в літний час, знайде на стільки часу, щоб ґрунтовно перестудіювати собі ті штуки, які осінню, зимою і вчасною весною будуть грати.

Колиби наші драматичні кружки пляново працювали, то не булоби випадків того рода, що нераз **„дається представлення маловажне за один тиждень".** Драматичний кружок повинен мати на увазі, що він є культурно-просвітною орґанізацією, яка має давати духовий корм людям — своїм співгромадянам. Щоби добре вивести штуку на сцені, то треба доложити чимало щирої праці, **бо лише щира праця находить признання і оцінку серед загалу.**

Др. В. Клодницький.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Витинки з ґазет надіслав: гр. Петро Гірний, Колорадо Спринґс, Кол. Редакція просить Вас обмежитися до висилки витинків про Українців, бо другі витинки, зроблені Вами приміром 16. липня, наспівають до нас аж 20. липня.

Ів. Г. Юк. — Редакція не поясняла Вам у ґазеті, чому не помістила Вам Вашої дописи, бо Ви на таку відповідь не дали згоди.

Д. Кен., О. — Послідна Ваша поезія, як і перша, не підходить, бо не має доброго ритму; пробуйте її заспівати під якусь нуту, а побачите самі її недостачу. До того послідна поезія має описувати смерть українського героя, що йде на чолі свого відділу на окопи ворогів. Ви пишете, що сей герой, ідучи на окопи, кричав до своїх товаришів: „Ходім, там ворогів не богато". Не великий се герой, що так говорить.

Спростованне з Вунсакет, Р. Ай. У виказі жертв на оборону невинно засуджених Атаманчука й Вербицького з нашої місцевости було пропущено через помилку імя М. Гладика, котрий зложив на сю ціль 1 доляра. — **М. Скибінський.**

В. Кедровський.

1917 РІК.

(164)

Тепер уже було пізно, бо занадто глибоко розклад пройшов в товпу армії й багато витрачено було сил організаційних чинників на недоцільну боротьбу за свої домагання, що з одного боку виснажило їх енерґію, а з другого боку підірвало до них довіря тих військових мас, що з початку революції з таким ентузіязмом пішли за ними до здійснення своїх національних ідеалів і вибрали їх за своїх провідників. Пізно вже було ще й тому, що в короткім часі після того в Ставці запанували непрошені гості — большевики, які в страшний жоретокий спосіб убили начальника штабу ґенер. Н. Духоніна, винного лише в тому, що він був чесний салдат та залишився на свойому посту. З моменту варварського вбийства ґен. Духоніна українські стосунки з Ставкою пішли не тим шляхом, що намічувались при ґен. Н. Духоніні.

Колиб російська демократія під проводом Керенського, Оберучевих, Кірієнків та инших, „їм же числа ність", не ставили свого шаленого опору орґанізуванню українських національних сил, а до такого порозуміння, яке підписане тепер з ґен. Духоніном, прийшлоб по другім всеукраїнськім військовім зїзді, то напевно не булоб тоді невтралітету українських військ петербурської залоги та инших частей в боротьбі тимчасового правительства з большевиками. В самім Петрограді Українців в залозі було більше половини всіх військ. Маючи задоволення своїх національних домагань тимчасовим правительством, а домагання ті тоді зовсім не загрожували розвалови фронтів, чи навіть самої Росії, Українці напевноб, як прекрасно дисципліноване військо, що приписи своїх центральних революційних установ виконували ретельно, не залишилисяб невтральними, колиб був приказ стати до боротьби проти большевиків. Але такого приказу не було, бо тимчасове правительство для Українців було таким же ворогом, як і для большевиків.

Виступи Українців в підтримці тимчасового правительства, колесо російської революції пішлоб иншими торами й напевно прийшлоб до панування демократії, а не до сучасної оліґархії одної лише партії, що представляє й боронить лише інтереси свого партійного панування. Засліплена московським імперіялізмом російська демократія сама вирила собі проваля, в яке попала, втягнувши в нього й всі инші народности, що боролися з тим імперіялізмом.

В той самий день (6. листопаду, на південно-західному фронті між представником Ґенер. Секр., товаришем ґенер. секретаря по справах земельних Мартосом і представниками Української Ради Фронту з одної сторони та головнокомандуючого фронтом ґенер. Володченком і правительственним комісаром Йорданським з другої сторони була складена як додаток до першої така умова:

„Нарада, не роздивляючи загально-державних і національних питань, має необхідним завданнем моменту забезпеченнє спокою фронту. Для досягнення цього нарада встановляє ділові відношення штабу фронту з Ґенеральним Секретаріятом Центральної Ради на основі таких положень:

1. Все громадське управління без винятку належить Ґенеральному Секретаріятові.

2. Всі оперативні розпорядження лишаються в руках військових частей, яким забезпечується єдність командування.

3. В тих випадках, коли потребуються спільні взаємовідносини громадських і військових властей, Секретаріят і Штаб мають подавати один одному взаємну підтримку.

4. Для координації громадського управління з військовим нарада лічить необхідним запропонувати Центр. Раді призначити свого уповноваженого комісара при Штабі Південно-Західного Фронту".

Здавалося, що справа творення української національної армії нарешті стала на міцний шлях, який дасть можливість в найскоршому часі створити її.

• • •

Події розвивалися надзвичайно швидко. Большевики почали свій крівавий похід по Московщині, одночасно висуваючи все нові й нові, яскраві та примітивні, приваблюючі кличі широким масам.

Кличі сі, коли й не захоплювали українських широких мас, то у всякому разі заламували в них силу опору большевицькому наступови. Большевики висували гасла про найширшу підтримку національних гасел „всѣх народов", а особливо, мовляв, українського. З сією метою не тільки висували вони гасло повного відокремлення українських військових частин від московських, але й почали проводити його в життє. Для сього ріжні большевицькі командуючі, як московської округи Муралов, петроградської і инших, дають накази про передачу українських військових частин під управу відповідних українських рад та революційних штабів. А в Петрограді сам совіт народніх комісарів дає наказ про „урочисту" відправку українських військ на Україну, повертаючи разом із ними з державних музеїв пограбовані Москалями українські національно-військові реліквії.

Така тактика большевиків, тоді ще зовсім невідомих загалови, звичайно викликала в широких масах до них довіре і давала надію полагодити взаємовідносини України з Московщиною, уникаючи збройного конфлікту. Між иншим так здавалося не тільки масам та українському козацтву, але й проводирям тих національних мас.

Час ішов мов та хуртовина і большевики те, що їм було потрібне, орґанізували, скріплювали, слабих своїх ворогів били, нищили, з сильними кокетували, засліплювали їх улесливими обіцянками і приязнею, розкладаючи і деморалізуючи в той час їх сили, щоби потім остаточно знищити того, хто не з ними.

Большевики вели наступ проти Ставки Верховного Головно-командуючого у Могилеві. У Києві почали кружляти чутки, що Ставка має переїхати сюди. До сього поставилися неґативно всі українські кола і одним із головних мотивів було те, що тоді боротьба між большевиками і їх московськими противниками перенесеться на терен України, що вкине її в анархію та руїну.

Час ішов... Події розвивалися дуже швидко, зміняючи одна другу, повставали все нові факти, складалися нові ситуації мов в якомусь ґрандіозному калейдоскопі... На всіх фронтах почалися в „русских" військових частинах масові арешти офіцирів і убивства їх...

Армія почала бунтуватися, анархізуватися... Армейський комітет 5-ої армії, наприклад, постановив припинити всяку діяльність армії проти Німців „до вияснення справи мира і відношення до нього союзників та осередних держав". Инші ріжні комітети почали виносити постанови про негайну демобілізацію; почали вимагати під загрозою покинути самочинно фронт відводу певних військових частин на відпочинок та инше...

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Старі, вступіться перед молодими.

Москалі прозвали Українців „медлітельними". Звичайно, не тому, що знали Українців, або вистудіювали — Москалі до того не доходять—а тому, що наші люде їздили волами. Але в назвиську тому є багато правди. Особливо, коли це торкається політики та політичної роботи. І дійсно. Ми від 1917 р. не дивлячись на заяви про поступ, посунулися дуже мало наперед, бо й досі ще дивимося в руки чужинців. Одні з наших політиків (приспаних гимселф) тягнуть за Поляками, другі за Москалями, треті знов за Англією. Що загал вже вилікувався від тої хороби, не бачуть політики, або не хочуть бачити, а далі продовжують плакати та нити та просити „подаянія". Отже, як то змінити воли на коні? Чому то ми не робимо поступу?

Відповіді шукати не довго. Наші політики з психольоґією дореволюційною або 1917 року вже старі і їм треба вийти з арени, а дати добровільно місце молодшим, більше енерґійним. Всякі Григорієви, Шаповали та Цегельські то є українські воли, які сунуться, а не поступають. Вони не можуть бути рухливими, бо така їх природа, таке виховання і колиби навіть батогами їх пражили, то однаково вони лізтимуть, мов слимаки. Колиж ці слимаки добровільно не уступаються, треба їх усунути. Бо ґазда, який любить рух, напевно продав би волів, а купив би коні. Тим більше, що вони не є безгрішні. Наші старі політики напевно булиби добрі в Австрії, навіть в теперішній Польщі, тілько не в еміґрації, не серед українського народа, який повинен кипіти.

В них нема вогню запалити маси, як не було його на початках революції. Вони догоряють тим огнем, що дала їм українська маса в часи революції. Коли народ міг дати армію, міг боротися з сто раз сильніщим ворогом, то певно він може дати й проводирів. Старе пожовкле листя з українського дерева мусить упасти, щоби дати місце новому. Старе листя повинно перетворитися в погній, на якому виросте нове покоління, нові політики, нові революціонери. Маси, народ повинен шукати зпоміж себе нові молоді сили. Зрештою ліпше мати мало досвідчених та енерґійних, ніж багато старих та порохнявих, які гарматною кулєю висять на ногах українського руху.

І. Д., Ню Йорк.

Одиноке бажання.

— Я дуже вам вдячний, пане Храпливий. Чи не міг би я вам сповнити якесь бажання?

— Я маю лише одно-одиноке бажання.

— А яке?

— Щоби всі мої бажання сповнилися.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Віче Товариства „Соборна Україна".

З рамени тов. „Соборна Україна" відбулось в неділю, 1. липня, в українській галі на вул. Френклін українське віче.

Віче почалось о 2.30 по пол. при участи яких 250 осіб.

Віче отворив предсідатель тов. „Соборна Україна" пан Кулик. Він попросив д-ра Клодницького проводити вічем. Др. Клодницький покликав на секретарів віча пп. Садового і Кобильника, відтак представив як головного бесідника Василя Свистуна і попросив його до слова.

П. Василь Свистун почав зі змальовання ріжниці між канадійськими та американськими Українцями. Канадійські Українці, говорив він, — вже не є іміґрантами в Канаді, але канадійськими горожанами, тоді як американські Українці й досі називають себе іміґрантами.

Як горожане Канади, канадійські Українці беруть безпосередну участь в політичнім життю Канади. Вони там мають посла в парляменті Канади і по кількох послів в провінціональних соймах Канади.

Як лише канадійські Українці загосподарились, вони в першу чергу звернули свою увагу на молодіж.

Вислідом того в них є три українські інститути: в Саскатуні, в Едмонтоні й у Вінніпеґу. При заснованню першого українського інститута, а іменно Українського Інститута ім. Петра Могили, серед канадійських Українців виринуло на першу чергу релігійне питання. В якій релігії виховувати питомців інститута? Католицька ґрупа з еп. Будкою на чолі напирала, щоби інститут провадився тільки по католицьки. Тоді знова інститут стративби загально українське значіння а був би собі рутенською католицькою інституцією. Обурені на такі заходи католицької ґрупи, Українці сходяться і кажуть: „Майже всі українські люди православні і наші діди колись були православними. Вернім до віри батьків наших і будемо виховувати нашу молодіж в православній релігії". Другі кажуть: „Але як можна се робити? Ані української православної церкви, ані українських православних священиків нема".

Кажуть перші: „Українську православну церкву створимо, а священиків виховаємо".

Як сказали, такі зробили. По десятьох літах вони в Канаді мають 120 українських православних парохій і два десятки священиків своїх, українських, православних, котрі виховують їх дітей по українськи і в вірі дідів їх.

Економічно Українці в Канаді є досить добре забезпечені. Найлучше поводиться фармерам і вони власне є підставою всього українського життя в Канаді.

Зясувавши в сей спосіб головні умови життя наших людей в Канаді, політичні, релігійні й економічні, п. В. Свистун в своїй дальшій бесіді говорив про ідеольоґію „Союза Українських Самостійників", якого він є головою.

Думка про заснування Союза Українських Самостійників виринула була вже давно, але приняла вона орґанізаційну форму аж на 11-ому зізді Українського Інститута ім. Петра Могили і Українського Інститута ім. Мих. Грушевського.

Тут члени прийшли до заключення, що праця піде далеко успішніше, коли вони повяжують поодинокі нитки своєї роботи в один міцний клубок і сформують свій світогляд в одну коротку ядерну програму.

Каже пан Свистун: „Життя наше в Канаді, як горожан сего краю і як частину українського народу, обхоплює головно отсі ділянки громадської праці: 1) культурно-освітну; 2) церковну; 3) економічну й політичну.

Перше: На полі культурно-освітнім працюють у нас два роди орґанізацій а) Інститути для виховання молоді і приготовання провідників, б) Народні Доми й звязані з ними товариства, як співацько-драматичні гуртки, атлетичні клюби і т. д.

І для того, щоб в Інститутах праця плила пляново, всі Інститути є тепер під одним зарядом. Таксамо Народні Доми в Канаді підлягають одній центральній орґанізації щодо їх праці, але не маєтку.

Друге: В справах церковних їх становище є ясне і не двозначне. Именно, вони виходять з засади, що церква є конечна інституція народу: що церква має провадити дуже важну, бо релігійно-моральну працю для ублагородження людей, щоби з них зробити синів Божих і через перепровадження в життя християнської засади любви ближнього, довести до царства Божого на землі. **Але,** каже пан Свистун, **ми знаємо також, що церкву дуже часто надуживається для невластивих цілей, що церква в руках чужих стане средством до поневолення народу, і до поневолення культурного, політичного і національного, тож нашим обовязком є старатися про се, аби церква була незасимою, не під проводом чужих, і тому ми можемо попирати тільки таку церкву, яка є НАША, а під теперішню пору такою церквою в Канаді є тільки українська православка церква.**

Трете: Економічні справи. Вони виходять з засади не боротьби кляс, але порозуміння кляс. Всяка балаканина про конечність боротьби кляс, як якогось святого заповіту, є нісенітницею. Кляса невільників щезла не тому, що невільники своїми власними руками скинули з себе ярмо неволі в боротьбі проти своїх панів-властителів, але тому, що невільництво як суспільна конечність перестало істнувати. Тому вони стоять на становищи солідаризму, або визнання конечности ріжних кляс відповідно до даних суспільних форм, і що непорозуміння між ними не можуть бути розвязані шляхом сліпої боротьби, але шляхом порозуміння, за посередництвом третої кляси чи других кляс, що не є безпосередньо заінтересовані в непорозумінню тих двох кляс. „Наше становище, каже пан Свистун, в сій справі покривається зі становищем Американської Федерації Праці".

Четверте: Політичні справи. Се найбільше замотане й тяжке до розвязання питання. Воно ділиться на дві части: 1) політика в Канаді, 2) політика супроти Старого Краю.

1) Щодо політики в Канаді: „Виходячи з заложення, що ми є горожане свого краю, ми мусимо брати в канадійській політиці участь, як горожане сего краю, користаючи з політичної свободи і пристаючи до ріжних політичних партій. Мусимо мати цілковиту індивідуальну свободу в виборі партійної приналежности, однак в виімкових случаях наші інтереси можуть наказувати нам піддержувати одну політичну партію більше, як другу.

2) Щодо української політики, то ми стоїмо занадто далеко від краю, не можемо там мішатись в дрібні партійні справи. Для нас може істнувати тільки одна політика: державна, а не партійна.

Ми можемо нині піддержувати одну партію в Старому Краю, а завтра другу, коли нині одна, а завтра друга будуть переводити в життя ту саму державну політику, яку наша честь, як Українців, що стремлять до самостійної України, нам наказує піддержувати. Нашою найважнішою цілею в українській політиці є здобуття самостійної української держави.

По закінченню промови гр. Свистуном присутні почали ставити запити. Приклонники „Оборони України" ставили свої питання так, немовби вони взяли монополь на українську політику. Оден з них навіть дуже розкричався: „Чого то п. Свистун виступив проти соціялістів?" Сей „оборонець" назвав себе соціялістом, хоча він заробив гроші виразно проти соціялістичної програми. Однак віче крім цього маленького інциденту пройшло спокійно, бо п. Свистун не давався провокувати закукуріченими запитами, але відповідав спокійно й основно та приневолюючи своїх слухачів триматися теми.

Віче скінчилося о 7. год. вечером.

Українець-Самостійник.

ЩО ЗАВДЯЧУЄМО ПЕРВІСНИМ ЛЮДЯМ?

Величезний поступ техніки зробив між іншим те, що люди всього сподіються по ній, все бачать в необмежених можливостях її дальшого розвитку з гордістю глядять на це, що за останніх 30 літ створила техніка, а наче з погордою дивляться не лише на давне минуле, але й на тисячелітні досвіди і висліди людської праці.

Тимчасом богато завдячуємо первісним людям. Показується, що в історичних часах не відкрито ніякої їдомої ростини, ніякого ростинного сирівця, якого вживає людина. Всі збіжа і їдомі ростини, волокна для пряжі, приправи і лічничі ростини тай інші артикули щоденного вжитку, завдячуємо запопадливій праці первісних людей. Навіть у підзворотникових краях Европейці не відкрили ніякої пожиточної ростини, навпаки потребували часом довгих літ, щоби зазнакомитися з ними; потім уживали їх, як пізнали їх добрі прикмети. Пожиточність праці і влучність спостережень і думок первісних народів потверджують нам висліди новочасної науки.

На це є чимало доказів із ділянки хліборобства і хліборобської техніки. Показується, що навіть найновіші машини рільничі з електричними моторами, хоч знамениті під ріжними оглядами, коли розходиться про конструкційну думку, ступають усі майже за дуже давніми взірцями.

Подібно є з приладами для переведення жнив і для приладжування страв, себто з приладами для збирання, сушення і переховування плодів, як посудини з кори, коші, мішки, сита й інші прилади до віяння і праження зерна, мелення і печення і т. п. Вони змінюють свій вигляд, але не затирають ніколи свого первісного типу, описаного вже пророками Ісаєю й Єремією. Так приміром пекарська піч, це мало змінена форма знаної від кількох тисячів літ печі, що в початках була переносна, пізніше стояла поза домом на ніжках, вкінці вбудовано її в хаті. Але весь той розвиток форми пекарської печі відбувся ще в передісторичних часах; в історичних часах піч була така, як і инші.

Професор гиґієни Фінклер із Бонн (Німеччина) в 1911 році опатентував свій винахід, при помочи якого одержується муку з цілого зерна. Не знав ані він, ані патентовий уряд, що тим самим зовсім способом, а саме екстрактом із ростинного попелу або сирою содою робили тесаме первісні народи ще в передісторичних часах — а навіть до кінця 18-го століття, щоби змякчити опірну на мелення луску збіжевого зерна.

Подібно є і з плеканням збіжа. Наука щойно від 40 літ є за плеканням свійської раси збіжа (т. зв. селянського), тому, що воно відпорне на ржу, що має сильну солому, зерно, щоправда, менше видатне, але зате богатше в білковину. А цю породу збіжа найдено вже в добі гладженого каменя.

Не знаємо тепер більше споживних ростин, ані родів страв. Первісне господарство, яке було перед управою, знало більше як 700 ростин, збираних на поживу і ріжні страви, з великою скількістю води. В міру поступу рільної культури і цивілізації зменшується постепенно скількість їдомих ростин і одержуваних із них страв. Майже на наших очах зменшується дуже плекання проса, гречки і богато стручкових ростин, три роди пшениці, зменшується теж скількість плеканого ячменю, вівса, а навіть жита.

До чимраз менше плеканих належать ростини, що достарчають їдомі олії. Ще в 18-тім столітті товкли в Німеччині около 15 ріжних родів ростинних оліїв. Зате первісні народи їли дуже богато ростинних товщів; нині розповсюднюються товщі заграничних ростин або із звірячих.

Від кінця 18-го століття до 1860-го року зникло зі стола около 40 родів ярин, із десятка родів шпараґів остався лиш один рід. Їдять нині більше мяса, ніж давніше, але чи з користю для здоровля — це більше ніж сумнівне. Тепер уже знову люди зачинають їсти більше ростин — себто відживлюються як первісні люди. Вертають на своє заслужене становище ростинні ліки — зілля. Медицина переконалася, що зілля є успішнішим ліком, ніж хемічні препарати, та що добір народніх ліків є в лучший у тих випадках, коли держимося традиції.

Показується, що з мудрістю тисячеліть, із тисячами літ дослідів у богато дечому не може рівнятися сучасна мудрість.

ЩЕ НИНІ ВІДКРИВАЮТЬ НЕЗНАНІ ЗВІРЯТА.

Голяндська експедиція найшла на острові Океанії казкового змія.

Щороку природники відкривають нові звірята. Отже ще далеко-далеко до того, щоби ми пізнали весь звіринний світ усеї земської кулі. Але звичайно ці звірята такі малесенькі, що голим оком їх не доглянути, а в найліпшому разі великі на міліметер. До 1900. року ніхто не хотів вірити, щоби зоольоґи могли не добачити більших звірят. Потім у 1901 році відкрито **окапі** в глибині Африки. Ця **короткошия жирафа** була сензацією для широкої публики і для зоольоґів. Три роки пізніше один зоольоґ у глибині Британської Східної Африки найшов велику, **чорну лісову свиню,** також досі незнану.

Це все були звірята, що визначалися незвичайною величиною або ориґінальністю. Але 1926. рік приніс **два відкриття,** що просто виглядають на фантазію і кожен мусить спитатися, як це було можливо, що досі ніхто не бачив цих великанських звірів.

Перший нововідкритий великанський звір, то був **носоріг** із Суматри, з одним рогом. Він має правильні долішні сікачі, а, що найбільше неправдоподібне, **покритий лискучою лускою,** що легко відривається. Цікаве, що цей звір незнаний був для нас, чужинців. **Китайці** знали цього носорога вже здавна і продавали його луску спорошковану під назвою Афродізіякум. Коли вже це відкриття було доволі неправдоподібне, то друге виглядає ще неправдоподібніше. Виглядає на таке, що найдено справжнього передпотопового **змія,** який змальований є у переказах усіх країв і всіх часів. На невеличкім сундайськім острівці **Комодо,** незамешканій, скелистій суші, що є дуже тяжко доступна, по словам ріжних подорожніх, жиють **великанські, страшні ящірки.** Кождого чоловіка вони вбивають ударом хвоста і зїдають. Тубольці кажуть, що ця ящірка велика **на 9—10 метрів. І** дійсно вдалося голяндській експедиції **зловити три звірі.** Показалося, що то досі зовсім незнана, передпотопова великанська ящірка, трохи споріднена з крокодилем. Вона довга менше-більше на три метри, а важить приблизно 100 кґ. Ці три ящірки відіслано до звіринця в Амстердамі і замкнено їх разом із великанськими вужами і великанськими черепахами.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1929.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. вересня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусліввно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1929 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. вересня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фофтографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДЕЩО ПРО СИРУ РОСТИННУ ПОЖИВУ.

Самособою, що сира ростинна страва, колиб до неї перейти відразу, а не постепенно від вареної страви, могла би і пошкодити здоровлю. До неї організм повинен привикати постепенно, евентуально за порадою лікаря. Одначе як додаток до звичайної страви не потребує ніякого привикання. Це мале відкриття на нових шляхах виживлення людства. Споживання сирої ростинної страви відповідає духові часу, нинішнім кличам: економіці часу (час то гроші) грошей, здоровля, бажанням жінок: бути стрункими, гнучкими, молодими. Практична Німеччина, що дуже цікавиться справою виживлення, старається усвідомити широкі верстви населення, які то є користи з сирої ростинної поживи. Робить це у гарних, приступно написаних, ілюстрованих брошурах, пропаґандовими літаками, виставами. Пропаґанда ця є ще передтим піддержувана знаменитими господарськими організаціями німецьких жінок, до яких нині належить кожда німецька господиня а також самостійні жінки, з високошкільним образуванням, лікарки, професорки, жіночі наукові сили.

В чому полягають користи сирої ростинної страви? В цьому, що наслідком варення нищаться важні вітаміни, які є у ростинах. Живі субстанції ростин є пожиточні для людини. Є це сонічна енерґія, якою ростина є заповнена, набита.

Господарські причини треба поставити щойно на другому місці. Приправлювання сирої ростинної страви забере також трохи часу, заходу. Всі ростини повинні бути свіжі, неушкоджені. Кожда господиня признає, що дешевше вийде це, чого не треба варити, мастити. А коли й користь із сирих ростин для організму людського більша, ніж із страв варених, то чому не спробувати?

Відповідно до смаку можна сиру страву ріжно приправити.

Яблочне снідання

(на 1 особу):

2—3 малі або 1 велике яблоко обтерти чистенько, викроїти качан, решту лишити, яблоко пошаткувати, при чому час до часу при шаткуванні до яблочного мяса додавати січених горіхів (1 ложка), додати ложку кондензованого молока або сметани, або молока з кокосових горіхів, потім ложку пшеничних або вівсяних платків, які передтим 12 годин мочилися у трьох ложках води, та покропити трохи цитриновим соком. Таку мішанину ставити зараз на поструґані яблока, тому, щоби яблока не чорніли, та задержали свій приемний, білий вигляд. Готову їду легко перемішати, гарно уложити на тарілці або мисці і зараз їсти.

Малини на снідання:

1 ложка меду, трохи цитринового соку, 10 грамів пшеничних платків, 12 годин мочених у 3 ложках води, 10 грамів мелених оріхів і 150 грамів вибираних малин. Або інші ягоди (суниці, ожини і т. д.) вибирається, мішається з молоком, цукром і трохи цитринового соку.

Фіґи на снідання.

Фіґи, виполокані в теплій воді, мочити через ніч у молоці, розпущенім із водою, рано виняти, змолоти і розпустити з трохи того молока й води, в якім мочилися через ніч.

Черешні на снідання:

Видрилювати, змолоти, засолодити медом і змішати з січеними горіхами.

Сира зеленина на обід:

Моркву, огірки, райські яблочка, трохи чорної або червоної редьковці, карафіол, каляріпи, трохи петрушки, пушку соли, трохи тимяну, майрану, все разом змолоти в машинці на мясо, перемішати з товстим молоком або з майонезом (сирий жовток треться і каплями додається 240 гр. доброї оливи, аж згусне) закропити ложкою цитринового соку. Добір зеленини і додатків відповідно до смаку.

Райські яблочка:

Спарити, обдерти шкірку, перефасовується, або дрібненько січеться, мішається з трохи оливи, краяної цибулі, пушку соли, товченого кміну і трохи цитринового соку.

РІЖНІ САЛАТИ.

Анґлійські овочеві:

Ріжні овочі покраяти і перемішати з майонезом. Прибирається листками головастої салати.

Яблочні з цибулею:

Квасні (винні) яблока обібрати, покраяти на пластинки, а з ними таксамо цибулю. Оставити на хвилю, а годину перед їдженням перемішати з доброю салатовою оливою і цитриновим соком.

Мельонова:

Достиглий мельон покраяти на кусники, трохи посолити та полити оливою і цитриновим соком. Приправляється годину перед їдженням, а коли можна дати до леду.

ПРИПАДОК ВИНАХІДНИКОМ.

Хоч як великих річей доказав людський дух, то неодно лишилося би незнане, колиб духові не помагала велика сила, яку називаємо припадком.

Тому не можемо надивуватися, як часто найцікавіші винаходи походять від нефаховців, які ні трохи не розумілися на техніці. Часто буває й так, що вчені техніки придумали якісь винаходи не після довгого роздумування, досліджування і спроб. І так **машина до шиття завдячує свій початок — ліжкові.** Зінґер лежав у ліжку і йому снилася машина, яка займала його на яві й у сні. Він бачив у сні улана, що прискакував до нього на коні з витягненою списою. Хоруговка маяла у воздусі. А була ця хоруговка прикріплена на кінці списи через велике ухо. Зінґер пробудився і справа, що не давала йому спокою, була порішена! Ушко в іглі треба було зробити з противного кінця, себто не так як у звичайних іглах. Так винайдено новітню машину до шиття.

Припадок допоміг Зенефельдерові при **винаході літографії.**

Німець Зенефельдер вигладжував (шліфував) раз камінь для якогось ужитку. Але тут попросила його мати, щоби скоро списав білля, яке зараз мала забрати прачка до прання. Паперу не було під рукою, тому Зенефельдер списав білля на згаданім камени. Коли кілька днів пізніше хотів усунути цей спис із каменя, постановив змити його квасом. Переконався, на своє счудування, що спис так і лишився на камені. Це піддало йому гадку літографування.

Знане є оповідання про дітей голяндського шліфаря окулярів. Вони підчас забави зложили до купи два вишліфовані скла і так піддали свому батькові думку для винаходу **далековиду.** Одному нірнберському шліфареві капнуло на окуляри припадково трохи квасу і він так прийшов на думку випалювати квасами на склі. Одна **дитина бавилася фляшкою з відбитим дном.** Саме тоді брат тої дитини, швайцарський механік, манiпулював щось коло нафтової лямпи. Припадково поклав цю фляшку понад полумям і **так повстало скло до лямпи.**

Сахарина також завдячує свій винахід лише припадкові. Німецький хемік Фальберґ був літом 1878. року в ляборaторії університету Гопкінса в Балтімор. Працював над зображенням незнаних іще тоді органічних тіл. Одного вечора при вечері запримітив у смаку, що хліб чогось дуже солодкий. Та зараз переконався, що ця солодість походить із його рук, хоч він по праці в ляборaторії облив був руки. Це так дуже заціkавило його, що він ще того самого вечора вернув у ляборaторію і став коштувати всі посудини, що були на столі. Переконався, що місто-та одної склянки була дуже солодка. Хемічна аналіза доказала, що ця солодість походить із бензового квасу, який він пізніше назвав сахариною. Фальберґ зрозумів, що так можна фабрикувати штучний солод, тому далі працював і в 1879. році можна було винахід вихіснувати практично. Як вернув у Німеччину, заснував разом із своїм вуйком Лістом із Ляйпціґу фабрику сахарини в Зальбке-Вестерґузен над Ельбою. Довгий час була то одинока фабрика сахарини в цілій Німеччині.

Альфред Нобель, так сказати, завдячує своє величезне майно припадкові. Він працював у батьковій фабриці нітроґліцерини. Довгі літа надармо старався злучити цей плин з якимсь матеріялом, щоби могти його ліпше транспортувати. Одного дня побачив Нобель, що із щілини капала ґліцерина і мішалася з піском. Так сціпеніла ґліцерина не тратила також своєї вибухової сили, як і нітроґліцерина, але при цьому можна було її так фабрикувати з меншою небезпекою і лекше можна було транспортувати. Так винайдено динаміт.

ВІДОЗВА

ДО БРАТІВ УКРАЇНЦІВ З СЕЛА МАЛАШОВЕЦЬ, ПОВІТ ТЕРНОПІЛЬ.

Дорогі Браття зза океану!

Зі щирою душею та надією в серці кличемо Вас о грошеву допомогу для нашої найдорожчої інституції, Дому-Читальні **Просвіти,** що розпочали будувати в 1927. році. Тепер треба докінчити, а матеріяльних засобів не маємо. Ваш брат Іван Редчук, відвідуючи Рідний край, загостив і до нас і бачив нашу роботу. Познайомився зі всею справою і подарував $10.00 та загрів при тім теплим братнім словом. Сподіємося, дорогі Браття, що Ви не відмовитися від помочи. Читальня **Просвіта** засилає до всіх жертводавців поздоровлення та щиру подяку. — За Комітет Читальні Просвіта: **О. Старух,** голова; **С. Ґураль,** секр.; **Н. Биця,** касієр.

Жертви з 1926. року.

С. Бриґідир, П. Боднар, С. Бриґідир, Н. Кравчук по 25 долярів; О. Тимочко 15 долярів; П. Ґураль, Й. Горбатюк, Г. Килинський, **Теодора Килинська** по 10 долярів; Н. Олійник, Й. Ґураль, Ф. Ґураль, Д. Ґураль, І. Редчук, І. Богомолець, І. Дейнека по 5 долярів; Г. Попик, Анна Гончарук, П. Славута, В. Цільник, П. Горошко, В. Сидор, Н. Марків по 1 долярови; Г. Ґалецький, Г. Олійник по 50 цнт.; О. Кондрацький 35 цнт.; П. Паворчин, Г. Агрист, Л. Львов, А Ковальський по 25 цнт.; М. Бриґідир 65 цнт. разом **$200.**

Пересилка коштує $4.25, які зложили: С. Бриґідир 3 дол., Н. Кравчук 1 дол., П. Боднар 25 цнт.

Жертви з 1927. року:

П. Боднар, Н. Кравчук, С. Бриґідир по 10 долярів; Г. Калинський, Я. Ґураль, Л. Братний по 5 долярів; А. Дидик, Г. Марчак по 2 доляри; Д. Баґатюк, Марія Чайка, П. Редчук, О. Комар, І. Тураш, Т. Яким по 1 долярови; Н. Ґула 50 цнт.; Д. Олійник, І. Китинський, П. Сеник, М. Канцирук, Марія Редчук по 25 цнт. Разом зібрано **$57.75.**

Вислано $57.00, оплата 65 ц., осталося в касі 10 цнт.

Збірка провадиться далі і всякі жертви проситься слати на руки касієра читальні Николи Биця.

За Комітет Збирання Жертв

Павло Боднар,
Стефан Бриґідир.

Ще ні.

Полісмен (до добродія, що співає голосно на вулиці в другій годині в ночі): — Чи ви не знаєте, що не вільно співати, коли хто в ночі вертає додому?

Добродій: Правду кажете, пане, але я ще не вертаю додому.

—o—

Сама з себе.

— Машина до писання, що ви мені продали, дуже добра.

Купець: Так, але чому ви за неї досі не заплатили?

— Даруйте! Таж ви самі говорили мені, що машина сама оплатиться з часом!

ЖАРТИ.

Інформації.

— Пане директор, фірма Меєр і Син прислала свого урядовця за інформаціями про нашого попереднього бухгальтера. Що маю відповісти?

— Скажіть, що то злодій, ледащо й обманець, все, що він уміє, навчився у нас.

—o—

Непривикла.

Господиня (до наймички): Горпино, а той невеличкий кусень мяса сховаємо в кухонній шафі. Буде на вечерю.

Нова служниця: Це мясо зїла кітка.

Господиня: Кітка! Що за кітка?

Нова служниця: Мій Боже, то в пані нема кітки?

—o—

В гостях.

Господиня: Може ще позволите одно тісточко, пані Копилякова?

— Прошу дуже, але таке малесеньке, як тамто, що ви мені передше дали.

—o—

Боягуз.

— Поцілуй мене, — просить залюблений.

Нема ніякої відповіди. Залюблений просить іще голосніше. Всеодно нема відповіди. Вкінці він кричить:

— Чи то може глуха, серденько?

Дівчина на те сердито:

— А ти може спаралізований?

—o—

Конечне.

— Хочеш оснувати банк?

— Так, маю вже льокаль на офіс, обстановку взяв я на сплати, маю кредит, богату наречену і... готову просьбу, щоби мене не покарано за невиплатність.

—o—

Гершко Фінкельштайн прийшов до аптики й каже: Прошу мені дати порошок проти насікомих.

— В торбинці чи в коробці? — питається аптикар.

Гершко відігнув ковнір і каже: Прошу мені насипати відразу за ковнір!

—o—

— Приходжу на оголошення в газеті. То ви, пані, оголосили, що потребуєте „світла у вашій самотині"?

— Так, пане...!

— Ну, то добре, я є заступник від електричного заведення.

—o—

Хитрий.

На науці руханки ученики м. і. мусять лежати на плечах а ногами паслідувати рух, як підчас їзди байсиклем. Усі вправляють завзято, лише один навіть не ворухне ногами.

— Чому ти не рухаєш ногами? — питається його учитель.

— Бо я їду на мотоциклі, прошу пана професора! — відповідає спокійно ученик.

—o—

Ось як!

— Мамо, ти ангел, найсолодша, найгарнійша, яку коли Бог сотворив!

— Алеж, дитинко, ти занадто схлібляєш мені.

— Ні, мамо, то правда. Так написано в тих листах, що певязані рожевою стяжкою.

—o—

Зразкове подружа.

Вона: Ти є цьвяхом у моїй труні!

Він: Не ґризися тим! Ти є ті кліщі, що вже витягнуть мене!

—o—

— Що то таке сталося, що Біда нікому не платить, а купив собі такого дорогого пса?

— То на те, щоби до нього не важилися приходити вірителі.

